

Elintarvikekontaktimateriaalit, turvallisuus ja vaatimuksenmukaisuus 13.3.2024

Päivi Matilainen, yritysasiantuntija

ProAgria Etelä-Suomi Ry / Maa- ja kotitalousnaiset

Kestävä RuokaHäme – Hanke

1.1.2022- 31.12.2024

Kestävä RuokaHäme -hanke aktivoi kanta- ja päijäthämäläisiä elintarvikeyrityksiä toimimaan ja viestimään vastuullisesta ruokatuotannosta.

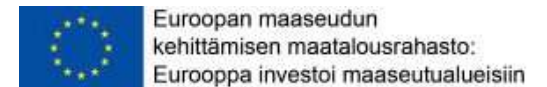
Toteuttajat:

HAMK ja ProAgria Etelä-Suomi ry

[Kestävä RuokaHäme – HAMK](#)

[ProAgria | Kestävä RuokaHäme](#)

Ti 26.3.2024 klo 14–17
Elintarvikkeita koskevat
ravitsemus- ja terveysväitteet

Koulutuksen sisältö

- Elintarvikekontaktimateriaalien turvallisuus ja vaatimuksenmukaisuus ovat keskeisiä tekijöitä elintarviketurvallisuuden varmistamisessa. Niiden on täytettävä tiukat lainsäädännölliset vaatimukset, jotka koskevat materiaalien koostumusta, kemiallisten aineiden siirtymärajoja elintarvikkeisiin ja testausmenetelmiä.
- Tavoitteena on suojata kuluttajien terveyttä ja varmistaa, että elintarvikkeet pysyvät turvallisina ja puhtaina koko niiden käsittelyn ja säilytyksen ajan.
- Vaatimuksenmukaisuuden varmistaminen edellyttää valmistajilta ja toimittajilta jatkuvaa laadunvalvontaa ja tuotteidensa sertifiointia vastaavien standardien mukaisesti.

Määritelmät ja käsitteet

- ❖ Elintarvikekontaktimateriaaleilla tarkoitetaan kaikkia niitä materiaaleja ja tarvikkeita, joita käytetään kosketuksessa elintarvikkeisiin, kuten **esim. muovit, paperi ja kartonki, metallit ja metalliseokset yms. sekä niiden yhdistelmät. Näistä materiaaleista valmistetut tarvikkeet kuten pöytäpinnat, ruoanvalmistuslaitteet ja niiden varaosat, pakkausmateriaalit, astiat sekä keittiötarvikkeet** kuuluvat myös kontaktimateriaalien määritelmän piiriin.

Koska ne ovat kosketuksessa elintarvikkeeseen, on niiden turvallisuudella suuri merkitys elintarvikkeen turvallisuudelle.

ProAgria

Määritelmät ja käsitteet

- ❖ Elintarvikekontaktimateriaalien valinta elintarvikeyrityksessä on aina jonkinlainen kompromissi
- ❖ Kontaktimateriaaleilla onkin monta erilaista tehtävää, joista elintarvikkeen suojaaminen on tärkein
- ❖ Esimerkkinä välillisestä ja suorasta elintarvikekosketuksesta on keksipakkaus, jossa keksit on ensin pakattu läpinäkyvään muoviin (suora elintarvikekosketus) ja vielä sen jälkeen kartonkipakkaukseen (välillinen elintarvikekosketus).

Materiaalien tulee sopia elintarvikekäyttöön

- Kaikkien elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin tulevien materiaalien (=kontaktimateriaalien) on sovellettava elintarvikekäyttöön ja haluttuun käyttötarkoitukseen. Niistä ei saa siirtyä elintarvikkeisiin haitallisia aineita.
- Kontaktimateriaaleilla tarkoitetaan työskentelypintoja, astioita, työvälineitä, laitteita ja pakkausmateriaaleja
- Käyttötarkoitus voi selvitä myyntinimikkeestä, esimerkiksi juustokalvo, juurespussi, paistinpannu, perunalaatikko, mansikkarasia, leivontataso jne.

Mistä tiedän sopiiko materiaali elintarvikekäyttöön?

- Malja- haarukka- merkki kertoo, että materiaali sopii elintarvikekäyttöön
- Materiaalin käytölle voi olla annettu rajoituksia esim. lämpötilan, rasvaisuuden tai käyttöajan suhteen, jolloin malja-haarukka-tunnus ei välttämättä yksistään riitä kertomaan materiaalin soveltuvuudesta.
- Jos käyttötarkoitus tai käyttö-olosuhteet eivät selviä esim. muovirasian pakkauksesta tai käyttöohjeesta, ne tulee varmistaa materiaalin toimittajalata

Mikroaaltouunin vain sinne soveltuvia materiaaleja

- Soveltuvat astiamateriaalit, keramiikka ja lasi
- Muoviastioissa tulee olla merkintä siitä, että astiaa voi käyttää mikrossa
- Metallia sisältäviä ei saa laittaa mikroon.

Estä alumiinin pääsy elintarvikkeisiin

- Älä käytä alumiinisia astioita happamien elintarvikkeiden, kuten mehujen valmistukseen ja säilytykseen
- Alumiinisten keittoastioiden kanssa ei myöskään saa käyttää teräksisiä työvälineitä
- Alumiinifolioita ei saa käyttää teräsastian suojaamiseen

Siirrä elintarvike toiseen astiaan avatusta säilyketölkistä

- Avatusta tinapeltisestä säilyketölkistä voi irrota tinaa tai muita metalleja elintarvikkeeseen
- Kun säilyketölkki on avattu, siirrä siinä olevat elintarvikkeet säilytykseen toiseen astiaan

Valitse suojakäsineet käyttötarkoitukseen sopivaksi

- Vinyyli
- Nitrili
- Ftalaatittomat
- Muista varmistaa, että käsineet soveltuvat elintarvikekäyttöön eli niiden pakkauksesta löytyy esim. malja-haarukka –tunnus tai maininta elintarvikekäytöstä. Huomioi lisäksi, että kaikki suojakäsineet eivät sovellu rasvaisten elintarvikkeiden käsittelyyn. Varmista suojakäsineiden soveltuvuus tarvittaessa hansikkaiden toimittajalta.

ProAgria

Nitriilikäsineet

Elintarvikekäyttöön. Kalalaatikko.
Valmistettu HD Polyeteenistä.
-40° - +90 °C

Elintarvikekontaktimateriaalien tyypit ja niiden käyttö

Ruokaviraston sivuilta löytyvät ryhmät:

- ❖ Puu, paperi, kartonki
- ❖ Metallit
- ❖ Muovit
- ❖ Hyväksymättömiä kasvikuituja sisältävät muovituotteet
- ❖ Mehiläisvaha
- ❖ Elintarvikekaupan kauppakassit

Puu, Paperi, Kartonki

Puu

Tavallisia puulajeja sellaisenaan pidetään yleisesti kemiallisesti turvallisenä elintarvikekosketukseen. Puun käsittelytavoilla on kuitenkin merkitystä, esim. jos puuta pinnoitetaan vaikka vahoilla tai lakoilla, sen kemiallinen turvallisuus muuttuu ja se on otettava huomioon lopullisen tuotteen turvallisuutta arvioitaessa.

Paperi, Kartonki

Paperilla ja kartongilla ei ole materiaalikohtaista, EU-tasoista erityislainsäädäntöä, jolla olisi säädelty niiden koostumusta.

Paperi

Paperin ja kartongin tulee täyttää [EU-asetuksen 1935/2004](#) yleiset kaikkia elintarvikekontaktimateriaaleja koskevat vaatimukset. Jotta ko. asetuksen 3 artiklan yleiset vaatimusten voidaan todeta toteutuvan tarvitaan joku turvallisuusreferenssi, jota vasten turvallisuutta arvioidaan.

Toimija määrittelee itse käytettävän turvallisuusreferenssin silloin, kun materiaalikohtaista EU-lainsäädäntöä ei ole.

Metalli

Suurin riski metalliastioista aiheutuu niistä mahdollisesti elintarvikkeeseen siirtyvistä raskasmetalleista.

Elintarvikekäyttöön standardoitu ruostumaton teräs on suhteellisen pysyvä ja tiivis koostumukseltaan ja sen vuoksi yksi turvallisimmista elintarvikekontaktimateriaaleista. Eri maissa valmistettujen teräsastioiden laatu saattaa kuitenkin vaihdella, koska metalleille ei ole tällä hetkellä materiaalikohtaista EU-tasoisia lainsäädäntöä, joka määrittelisi niiden koostumusta ja siirtyvien metallien määriä.

Terästen standardilaadut löytyvät esim. seuraavasta Euroopan teräsyhdistyksen julkaisusta: worldstainless.org/Files/issf/non-image-files/PDF/Euro_Inox/TheSafeChoice_EN.pdf.

Metallit

EU:ssa on käytössä lainsäädännön osalta vastavuoroisen tunnustamisen periaate ei-harmonisoiduilla kontaktimateriaaleilla. Se tarkoittaa mm. sitä, että Suomessa voidaan hyväksyä jonkun muun EU-maan kansallinen materiaalikohtainen lainsäädäntö turvallisuusreferenssiksi.

Ainakin Ranskalla ja Italialla on olemassa kansallista lainsäädäntöä koskien metalleja.

Lisäksi ainakin elintarvikekäyttöön soveltuvalla ruostumattomalle teräkselle ja alumiinille on olemassa standardit, joita voi käyttää varmistettaessa metallin elintarvikesopivuutta. Terästen standardilaaduista löytyy tietoa esim. Euroopan teräsyhdistyksen julkaisusta

Muovit

Elintarvikekäyttöön soveltuvia muoveja saa valmistaa vain muoviasetukseen (EU) 10/2011 hyväksytyistä monomeereistä, muista lähtöaineista ja lisäaineista.

Ennen markkinoille saattamista, tarvike pitää testata kemiallisesti ja aistinvaraisesti sekä todeta käyttötarkoitukseen sopivaksi. Muoviasetuksessa asetettujen siirtymäraja-arvojen tulee alittua.

Kierrätysmuovit

Kontaktimateriaaleissa käytettävän kierrätysmuovin tulee olla elintarvikelaatuista, se tulee kerätä erillään muista muoveista ja se tulee käsitellä asetuksen (EU) 1616/2022 mukaisella hyväksytyllä ja soveltuvalla kierrätysmuovitekniikalla.

Myös kierrätysmuoviprosessi joudutaan tietyissä tapauksissa hyväksyttämään komissiossa ja tarvittaessa sovelletaan komissiolle ilmoitettua kierrätysjärjestelmää. Kierrätysmuoviasetuksen voimaan tullessa (lokakuu 2022) on komissio hyväksynyt vain kaksi kierrätystekniikkaa, joita ovat kuluttajalta palautuvan PET-muovin mekaaninen kierrätystekniikka ja suljettu ja valvottu kierto. Uuden kierrätystekniikan kehittäminen on mahdollista tiukoilla vaatimuksilla.

Kierrätysmuoviasetuksesta löydät lisätietoja
täältä: [elintarvikkeet/elintarvikeala/pakkaukset-ja-kontaktimateriaalit/kontaktimateriaaleja-koskeva-lainsaadanto/kierratysmuoviasetus](#)

Hyväksymättömiä kasvikuituja sisältävät muovituotteet

Bambujauhoa tai muita hyväksymättömiä kasvikuituja sisältävät muoviset elintarvikekontaktimateriaalit

Bambukuitua tai muuta hyväksymätöntä kasvikuitua (esim. riisijauhoa) sisältävien muovituotteiden maahantuonti Suomeen ei ole sallittua. Niitä ei myöskään saa valmistaa Suomessa elintarvikekontaktimateriaalikäyttöön niin kauan kuin raaka-aineena käytettävää kasvikuitua ei ole hyväksytty muoviasetuksen (EU) 10/2011 hyväksytyjen ainesosien listalle.

Kielto ei koske yksinomaan bambusta valmistettuja elintarvikekontaktimateriaaleja, joissa ei ole muovia.

Mistä voi erottaa, onko bambutuotteeksi ilmoitettu kontaktimateriaali laillinen vai laitton?

Kuva 1. Laittomat – muoviset elintarvikekontaktimateriaalit, jotka sisältävät "bambua" (kuvan lähde EU-komission Bamboo-zling hankkeen nettisivut)

Kuva 2. Lailliset – kokonaan bambusta valmistetut ruokailuvälineet (lähde: EU-komission Bamboo-zling hankkeen nettisivut)

Mistä aineksista elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuvia muoveja saa valmistaa?

Muoviasetus (EU) 10/2011 sisältää ns. positiivilistan (liite I) niistä monomeereista, lisäaineista ja muista lähtöaineista, joista elintarvikekontaktiin tulevaa muovia saa valmistaa. Osalle aineista on annettu siirtymää tai käyttöä koskevia raja-arvoja, joita valmis muovituote ei saa ylittää.

Muoviasetus määrittelee myös miten tuotteet on testattava ennen niiden markkinoille saattamista ja minkälainen vaatimustenmukaisuusilmoitus niiden mukana pitää kulkea toimitusketjussa.

Mehiläisvaha

Mehiläisvahan käyttö on sallittu lisäaineena (E901) joidenkin elintarvikkeiden syötävänä pinnoitteena ja kiillotusaineena.

Jos kyse on syötävästä kuoresta, siihen ei sovelleta kontaktimateriaaleja koskevaa lainsäädäntöä.

Jos mehiläisvahaa käytetään suojaamaan juustoa eikä sitä ole tarkoitus syödä, kyse on kontaktimateriaalista, jonka on täytettävä EU-asetuksen 1935/2004 asettamat vaatimukset. Materiaalikohtaista lainsäädäntöä mehiläisvahasta valmistetuille kontaktimateriaaleille ei ole.

Kontaktimateriaalina käytettävästä mehiläisvahasta tulee varmistaa, ettei se sisällä torjunta-aineita kuten esim. punkintorjunta-aineita, jos sellaisia on käytetty mehiläistarhauksessa. Torjunta-aineet jäävät helposti vahaan ja siirtyvät sitten jääminä elintarvikkeeseen.

Elintarvikekaupan kauppakassit

Pakkaamattomia elintarvikkeita myyvien kauppojen kassalla tarjolla olevat kauppakassit ovat lähtökohtaisesti elintarvikekontaktimateriaaleja riippumatta niiden materiaalista.

Kassoilla on yleensä myynnissä myös sellaisia kasseja, jotka eivät täytä elintarvikekontaktimateriaaleille asetettuja vaatimuksia. Näihin ei-kontaktimateriaalilaatuisiin kasseihin on sovittu merkittävän selkeästi, etteivät ne sovellu pakkaamattomille elintarvikkeille. Tällaiset kassit eivät saa myöskään olla voimakkaan hajuisia.

Elintarvikekaupan kauppakassit

Suomessa on sovittu, että elintarvikekaupan kauppakasseihin, jotka eivät täytä elintarvikekontaktimateriaaleille asetettuja vaatimuksia, lisätään kuluttajan informoimiseksi teksti **”Tämä kassi ei sovellu pakkaamattomille elintarvikkeille”** ja ruotsiksi **”Denna påse lämpar sig inte för oförpackade livsmedel”**.

Merkintävelvoite koskee vain elintarvikemyymälöitä.

Merkintä näkyy sekä muovi- että paperikasseissa, jotka eivät ole valmistettu kontaktimateriaalilaatuisista raaka-aineista.

Elintarvikekauppojen kanssa on sovittu siirtymäajasta, jonka aikana merkintä saadaan laitettua kaikkiin sellaisiin paperi- ja muovikasseihin, jotka eivät täytä elintarvikekontaktimateriaalilainsäädännön vaatimuksia.

Siirtymäaika on kassityypistä riippuen 12-15 kk. Siirtymäaika alkoi lokakuun 2023 alusta.

Kangaskassit

Kankaista ei tällä hetkellä ole EU-tason yleisiä kriteerejä, joiden perusteella voitaisiin tutkia, soveltuvatko ne kosketuksiin pakkaamattomien elintarvikkeiden kanssa. Tämän vuoksi ei voida luokitella, millaiset kangaskassit soveltuisivat pakkaamattomien elintarvikkeiden kuljetukseen ja millaiset eivät. Lähtökohtaisesti pakkaamattomia elintarvikkeita ei suositella kuljetettavaksi kangaskassissa. Kuluttajan on hyvä pestä elintarvikkeiden kuljetukseen käytetyt kangaskassit säännöllisesti.

Materiaalien siirtymisen riskit elintarvikkeisiin

- ❖ Kontaktimateriaalien koostumuksella ja ominaisuuksilla on aina vaikutus elintarvikkeeseen, sillä materiaalista siirtyy lähes aina sen ainesosia ainakin vähäisessä määrin elintarvikkeeseen.
- ❖ Peruslähtökohtana materiaalivalinnoissa pitäisikin aina olla käytettävän elintarvikekontaktimateriaalin turvallisuus.

Materiaalien siirtymisen riskit elintarvikkeisiin

- ❖ elintarvikekontaktimateriaalia voidaan pitää turvallisena, kun se on kemiallisilta koostumukseltaan ja mikrobiologisilta ominaisuuksiltaan sellainen ettei elintarvike, ollessaan siihen kontaktissa, muutu ei-turvalliseksi.
- ❖ Elintarvikekontaktimateriaalin turvallisuutta arvioidaan siis viime kädessä siihen kosketuksessa olevan elintarvikkeen turvallisuuden kautta.
- ❖ Kontaktimateriaalista ei saa siirtyä elintarvikkeeseen mitään sellaista, joka tekisi elintarvikkeen vaaralliseksi ihmiselle.
- ❖ Vaatimustenmukaisuus taas on käsitteenä laajempi. Sillä tarkoitetaan kaikkia niitä ominaisuuksia, joita on lainsäädännöllä säädetty, mukaan lukien elintarvikekontaktimateriaalien turvallisuus.

Elintarvikekontaktimateriaalien merkitys elintarviketurvallisuudelle, vastuut

Vastuu kontaktimateriaalien turvallisuudesta on kaikilla niiden toimitus- ja käyttöketjun toimijoilla

- Materiaalien tulee olla vaatimustenmukaisia ja jäljitettävissä kaikissa ketjun vaiheissa.
- Tuotteiden valmistajat ja maahantuojaat ovat vastuussa siitä, että materiaalit ovat turvallisia ja voivat sen osoittaa. Eli heillä on tarvittavat asiakirjat ja tutkimustulokset turvallisuuden osoittamiseksi.
- Tukkukaupat ovat vastuussa siitä, että myytävälle kontaktimateriaaleille on hankittu vaatimustenmukaisuusilmoitukset, heillä on riittävä tieto käyttötarkoituksista, materiaaleissa on riittävät ja oikeat pakkausmerkinnät

Elintarvikekontaktimateriaalien merkitys elintarviketurvallisuudelle, vastuut

Elintarvikkeen pakkaajalla on lopullinen vastuu pakkausmateriaali+elintarvike-yhdistelmän vaatimustenmukaisuudesta

Käyttäjät ovat vastuussa siitä, että

- valitsevat kuhunkin käyttötarkoitukseen soveltuvat materiaalit
- materiaaleja käytetään niille annettujen ohjeiden mukaisissa käyttöolosuhteissa

huom. käytönrajoitukset esim. rasvaisille, happamille tai kuumille elintarvikkeille, käyttöaikaa koskevat rajoitukset jne.

- materiaaleja säilytetään niin, että ne eivät likaannu (kemiallisesti, fysikaalisesti tai mikrobiologisesti).

Esimerkkejä kontaktimateriaaleihin ajan saatossa liitetyistä kemiallisista vaaroista/riskeistä ja niiden lähteistä

Ftalaatit, epoksijohdannaiset ja bisfenoli A muoveista, säilyketölkkiin pinnoitteista

- Voivat häiritä ihmisen hormonitoimintaa, ovat niin sanottuja "hormonihäirittäjiä"

Raskasmetallit keramiikasta, kierrätyspaperista tai – kartongista, painoväreistä, metalliastioista

- Kerääntyvät elimistöön, josta voi seurauksena olla erilaisia sairauksia muun muassa neurologisia sairauksia, verenpaineen nousua, kasvaimia, hermostollisia oireita

Esimerkkejä

- Haihtuvia aineita (esimerkiksi amiinit, kloorisanisolit, aldehydit, sulfidit, klooriheksidiini, vapaat rasvahapot) muoveista, paperista ja kartongista, painoväreistä, lakoista
 - Aiheuttavat usein haju ja makuongelmia, voivat olla myös syöpää aiheuttavia
- Mineraaliöljyjäämät (MOSH ja MOAH) muun muassa kierrätyskartonkipakkauksissa, mineraaliöljypohjaisista painoväreistä
 - Epäilty perimää vaurioittaviksi ja syöpää aiheuttaviksi, osa maksan toimintaa haittaavia

Esimerkkejä

- Fluoriyhdisteet pinnoitetuista keittiövälineistä, rasvaa kestävästä pikaruokapakkauksista
 - voivat aiheuttaa oppimis- ja käyttäytymishäiriöitä sekä maksasairauksia, saattavat heikentää ihmisen immuunipuolustusta sekä olla hormonitoimintaa häiritseviä
- Erilaiset painovärien ainesosat painetuista kontaktimateriaaleista, esimerkiksi ITX fotoionisaattoriaine UV-painoväreissä
 - Voivat vaurioittaa DNA:ta

Lisätietoja: [Kontaktimateriaalien vaarat ja riskit - Ruokavirasto](#)

Elintarvikekontaktimateriaalien lainsäädäntö

EU:n kehysasetuksen 1831/2003 mukaan päävaatimus on, että elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista materiaaleista ja tarvikkeista eli niin sanotuista kontaktimateriaaleista ei saa tavallisissa tai ennakoitavissa käyttöolosuhteissa siirtyä elintarvikkeeseen sellaisia määriä ainesosia, jotka

- voisivat vaarantaa ihmisen terveyden,
- aiheuttavat sopimattomia muutoksia elintarvikkeen koostumukseen tai
- aiheuttavat elintarvikkeen aistinvaraisten ominaisuuksien heikentymistä.

Tämä vaatimus koskee elintarvikepakkausten ja astioiden lisäksi kaikkia muitakin laitteita ja välineitä, jotka ovat suoraan tai välillisesti kosketuksessa elintarvikkeeseen jo sen valmistusprosessin aikana.

Lainsäädäntö EU:ssa ja Suomessa voimassa oleva kontaktimateriaalilainsäädäntö

ELINTARVIKEKONTAKTIMATERIAALILAINSÄÄDÄNTÖ		
VALVONTA-ASETUS (EU) No 625/2017	KANSALLINEN ELINTARVIKELAKI 297/2021	
KEHYSASETUS (EU) No 1935/2004		
GMP ASETUS (EU) No 2023/2006		
KANSALLINEN RASKASMETALLIPÄÄTÖS KTM:n päätös 268/1992		
REGENEROITU SELLULOOSA KTM:n asetus 697/2005 (Dir. 2004/14/EY)	EPOKSIYHDISTEET (EU) No 1895/2005	MUOVI (EU) No 10/2011
KERAMIikka KTM:n asetus 165/2006 (Dir. 1984/500/ETY, 2005/31/EY)	Bisfenoli A lakoissa ja epoksipinnoitteissa (EU) No 213/2018	KIERRÄTYSMUOVI (EU) No 1616/2022
MUUT, EI-HARMONISOIDUT ELINTARVIKEKONTAKTIMATERIAALIT JA TARVIKKEET	NITROSOAMIINIT TUTEISSA JA TUTTIPULLOJEN KUMEISSA KTM:n päätös 903/1994 (Dir. 93/11/EEC)	AKTIIVISET JA ÄLYKKÄÄT MATERIAALIT JA TARVIKKEET (EU) No 450/2009
		TUONNIN RAJOITUKSET Kiinasta ja Hongkongista tuoduille kontaktimateriaaleille (EU) No 284/2011

Elintarvikekontaktimateriaalien vaatimuksenmukaisuus

Vaaditaanko kontaktimateriaaleilta jokin erityinen hyväksyntä jonkin valtuutetun tutkimuslaitoksen toimesta, vai miten tuo kontaktimateriaaliksi hyväksytty materiaali/tuote on todennettavissa?

Kontaktimateriaaleille ei ole olemassa virallista hyväksymismenettelyä. Sen sijaan joillekin materiaaleille (muovi ja regeneroitu selluloosa, aktiivisissa ja älykkäissä materiaaleissa käytettävät ainesosat) on hyväksytty, mistä ainesosista materiaalia saa valmistaa.

Vaatimuksenmukaisuus

Valmistaja, joka tuntee kontaktimateriaalin koostumuksen ja on tutkinut sen kelpoisuuden elintarvikekosketukseen, on velvollinen toimittamaan yritysasiakkaalleen ns. vaatimustenmukaisuutta osoittavan asiakirjan, jossa on todettu kemiallinen soveltuvuus elintarvikekosketukseen, perustelut sille (esim. lainsäädäntö, tutkimukset yms.) sekä annettu käyttöä koskevat ohjeet (vähintään elintarviketyypit, lämpötilarajoitukset ja kosketusaikaa koskevat rajoitukset). Vaatimus tulee EU-asetuksesta 1935/2004 (16 artikla).

Kuluttajalle kontaktimateriaalien oikeasta käytöstä kerrotaan kontaktimateriaalien pakkausmerkinnöissä.

Vaatimuksenmukaisuus

Vaatimustenmukaisuusilmoituksen tulee koskea koko tuotetta ja siten siinä pitäisi olla myös huomioituna kaikki kontaktimateriaalissa käytetyt osat ja myös esim. pakkausmerkinnöissä käytetyt väriaineet.

Koko materiaalin tulee täyttää kehysasetuksen 1935/2004 yleiset vaatimukset ja siitä tulee olla vakuutus ilmoituksessa. Lisäksi ilmoituksessa tulee osoittaa turvallisuusreferenssit kaikille kontaktimateriaalin osille. Jos kontaktimateriaali koostuu yhdestä ainesosasta, voidaan ilmoittaa vain yksi turvallisuusreferenssi (esim. muoviasetus).

Jos taas kyse on monesta eri materiaalista tai materiaalikerroksesta valmistettu kontaktimateriaali, on kaikille näille eri materiaaleille tai kerroksille osoitettava turvallisuusreferenssi. Esimerkiksi, jos kyseessä on painettu, muovipinnoitettu kartonki, ilmoitetaan turvallisuusreferenssi kartongille, muoville ja painoväreille.

Vaatimuksenmukaisuus, Vastuut / Viranomainen

Viranomainen ei laadi kontaktimateriaaleille vaatimustenmukaisuusilmoituksia. Elintarvikekontaktimateriaalin valmistaja ja maahantuojat ovat vastuussa vaatimustenmukaisuusilmoituksen laatimisesta.

Valmistaja tuntee tuotteen koostumuksen ja valmistusprosessin parhaiten ja heidän tulee olla teettänyt kontaktimateriaalille laboratoriotestit sen suhteen, että siirtyykö materiaalista sen ainesosia elintarvikkeeseen ja millaisia määriä.

Maahantuojan tulee pyytää vaatimustenmukaisuusilmoitus valmistajalta, kun maahantuonti aloitetaan.

Vaatimustenmukaisuusilmoitus laatiminen

[Tervetuloa laatimaan vaatimustenmukaisuusilmoitusta \(ruokavirasto.fi\)](https://ruokavirasto.fi)

Tämän työkalun avulla voit harjoitella tekemään valmistamallesi tai maahantuomallesi elintarvikekontaktimateriaalille EU-asetuksen 1935/2004 edellyttämän vaatimustenmukaisuusilmoituksen.

[Vaatimustenmukaisuusilmoitus_pohja](#)

GMP-asetus 2023/2006

Dual Use- aineet

Käytännön esimerkkejä ja tapausesimerkkejä

Merkinnöillä, mainonnalla ja esillepanolla ei saa johtaa kuluttajaa harhaan.

Esimerkiksi riittämättömät käyttöohjeet tai käyttörajoitusten kertomatta jättäminen voivat heikentää kontaktimateriaalin turvallisuutta.

Esimerkki harhaanjohtamisesta on viimeisen vuoden aikana markkinoille päässeet bambuiset muovituotteet

esimerkki

Ruokavirasto ja Tulli etsivät bambukuitua sisältäviä muovituotteita, jotka ovat myynnissä tai tulossa myyntiin.

Bambukuitua sisältävistä muoviastioista on havaittu esimerkiksi terveydelle haitallisten kemikaalien siirtymistä elintarvikkeisiin. Tavoitteena on poistaa turvallisuusmääräysten vastaiset tuotteet markkinoilta.

Kasvikuituja sisältäviä tuotteita on tuotu maahan virheellisillä tullikoodeilla, Ruokavirasto kertoo tiedotteessaan. Tuotteita on myös markkinoitu harhaanjohtavasti ympäristöystävällisinä, luonnollisena vaihtoehtona muovituotteille ja jopa biohajoavina.

– Ne ovat kuitenkin muovituotteita eivätkä siten hajoa luonnossa, sanotaan Ruokaviraston tiedotteessa.

Juttu MTV uutiset
27.8.2021

ProAgria

Tullilaboratorio

Tullilaboratoriossa tutkitaan pääasiassa keraamisia, metallisia, lasisia, muovisia ja silikonisia astioita, taloustarvikkeita, ruokailuvälineitä, pakkausmateriaaleja ja pienkodinkoneita.

Kaikista elintarvikekontaktimateriaaleista voidaan tutkia raskasmetallien (lyijy, kadmium, kromi ja nikkeli) siirtymistä kansallisen säädöksen perusteella.

Tulli tutkii

Siirtymällä (migraatiolla) tarkoitetaan sitä, että kontaktimateriaaleista voi siirtyä ainesosia elintarvikkeeseen. Aineiden siirtymää mitataan joko elintarvikkeista tai elintarvikesimulanteista, jotka valitaan käyttöä vastaavan elintarviketyypin mukaan

Tullilaboratorio tutkii ainekohtaista siirtymää muun muassa polyamidista (nailonista) ja melamiinista valmistetuista taloustavaroista. Polyamidista valmistetuista tuotteista tutkitaan primääristen aromaattisten amiinien siirtymää. Nämä amiinit ovat syöpäsairauden vaaraa aiheuttavia aineita. Melamiinista valmistetuista tuotteista tutkitaan formaldehydin ja melamiinin siirtymää. Formaldehydi on mahdollisesti syöpää aiheuttava aine, ja melamiini voi aiheuttaa munuaisten vajaatoimintaa.

Elintarvikekontaktimateriaalien tutkimukset

Materiaalikohtainen lainsäädäntö tai valittu turvallisuusreferenssi määrittelee pitkälti sen, mitä tutkimuksia valmistajan tulee tuotteestaan teettää.

Valmistajan vastuulla on tietää valmistamansa kontaktimateriaalin koostumus ja materiaalia koskeva lainsäädäntö ja osata määritellä, mitä tutkimuksia vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi on teetettävä.

Alan konsultit ja laboratoriot, jotka ovat perehtyneet kontaktimateriaalien tutkimiseen, myyvät myös asiantuntemustaan tutkimusten suhteen.

Se kuitenkin edellyttää sitä, että konsultilla tai laboratorion on käytössään kaikki tarvittavat tiedot kontaktimateriaalin raaka-aineista ja valmistusprosessissa käytetyistä prosessikemikaaleista.

Ruokavirasto

Elintarvikekontaktimateriaalien tutkimukset

[Kontaktimateriaalien tutkimukset – Ruokavirasto](#)

Siirtymä = migraatio laskeminen

Hyväksytyt laboratoriot:

[Elintarvikekontaktimateriaalilaboratoriot – Ruokavirasto](#)

Kontaktimateriaalien vaatimuksenmukaisuuden testaaminen

[Vaatimustenmukaisuuden testaaminen - Ruokavirasto](#)

8. Kontaktimateriaalitoiminnan arviointi ja valvonta

Ohje on tehty sekä kunnallisten elintarvikevalvojien että kontaktimateriaalitoimijoiden käyttöön. Ohje täydentää Ruokaviraston kontaktimateriaalien valvontaohjetta (Ohje nro 4217/04.02.00.01/2021). Sekä kunnalliset elintarvikevalvojat että kontaktimateriaalialan toimijat voivat käyttää ohjetta valmistautuessaan elintarvikevalvonnan valvontakäyntiin.

Kontaktimateriaalien arviointiohjeet:

<https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/oppaat/kontaktimateriaalitoiminnan-arviointiohje/kontaktimateriaalitoiminnan-arviointiohje-valvontaa-ja-alan-toimijoita-varten/>

Omavalvonta ja laadunvarmistus elintarvikekontaktimateriaalien osalta

Kontaktimateriaalien turvallisuus elintarvikehuoneistossa on varmistettava omavalvonnalla

- Onko kontaktimateriaalien, ml. oma maahantuonti, hankintaa varten menettelyohjeet?
- Miten varmistutaan siitä, että kontaktimateriaalit ovat vaatimustenmukaisia ja soveltuvat aiottuun käyttöön?
 - Onko vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi eri kontaktimateriaaleille eri ohjeita, esim. valmistus- ja säilytysastiat, laitteet, laitteiden osat, kertakäyttökäsineet, pakkausmateriaalit)?
 - Miten viestitään kontaktimateriaalin toimittajalle siitä, millaiseen kosketukseen kontaktimateriaali on tulossa?

Tämä on tärkeää, jotta kontaktimateriaalitoimittaja osaa tarjota oikeanlaista kontaktimateriaalia.

Omavalvonta ja laadunvarmistus elintarvikekontaktimateriaalien osalta

- Mitä asiakirjoja/tietoja pyydetään tavarantoimittajalta kontaktimateriaalien vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi ja mikä on niiden päivityskäytäntö?
 - Onko kontaktimateriaalien käyttöä ohjeistettu, ja miten, työntekijöille kontaktimateriaaliturvallisuuden näkökulmasta?
 - Miten kontaktimateriaalien jäljitettävyys on varmistettu?
- Onko suunnitelmaa, miten toimitaan tilanteissa, joissa kontaktimateriaaleissa havaitaan ongelmia?
 - Jos toimija tuo maahan valmiiksi pakattuja elintarvikkeita, onko niiden pakkausmateriaalien vaatimustenmukaisuuden varmistaminen huomioitu omavalvonnassa, esim. maininta hankintasopimuksessa tai elintarvikkeen tuotespesifikaatiossa.

Omavalvonta ja laadunvarmistus elintarvikekontaktimateriaalien osalta

Suoraan valmistajalta tai maahantuojalta hankittavat kontaktimateriaalit

–vaatimustenmukaisuusilmoitukset tulee hankkia

•Tarkastetaan vaatimustenmukaisuusilmoitusten sisältö. Netistä löytyy Vaatimustenmukaisuusilmoituksessa on aina käytävä ilmi, että kontaktimateriaali täyttää kehysasetuksen (EY) 1935/2004 vaatimukset sekä lisäksi mitkä säädökset, viranomaisohjeet, toimialan omat ohjeet tai standardit kontaktimateriaali täyttää eli käytetty turvallisuusreferenssi pitää käydä ilmi

Vähimmäisvaatimuksena on lisäksi turvallisesta elintarvikekäytöstä kertominen:

- ❖ Minkäläisten elintarvikkeiden kanssa soveltuvat kosketuksen,
- ❖ Kuinka pitkäaikaiseen kosketukseen soveltuvat ja
- ❖ Missä lämpötilassa voivat olla kosketuksessa elintarvikkeisiin.

Oiva-tarkastus / Pakkaus- ja elintarvikekontaktimateriaalit

Tarkastusohjeet

Oiva-arviointiohjeet

1.Oiva-arviointiohjeet on tarkoitettu kuntien elintarvikevalvojille viranomaiskäyttöön. Ohjeet toimivat valvojen apuna Oiva-arvosanoja määriteltäessä.

2.Yritykset voivat käyttää ohjeita apuna oman toimintansa suunnittelussa. Arviointiohjenippuja on kaksi:[Rekisteröidylle elintarviketoiminnalle \(avautuu uuteen välilehteen\)](#), johon kuuluvat elintarvikkeiden myynti, tarjoilu ja teollinen valmistus (vilja, kasvis, hedelmät, marjat, juomat, valmisruoat, ravintolisät, erityisruokavaliomisteet) sekä kuljettaminen ja varastoiminen.

3.[Hyväksytyille elintarvikehuoneistoille \(avautuu uuteen v](#) kuuluvat maitoalan, liha-alan, kala-alan ja muna-alan laito

Pakkaus- ja muut elintarvikekontaktimateriaalit tarkastus

- Tarkastus kohdistetaan elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuviin pakkaus- ja muihin materiaaleihin, koneisiin, laitteisiin, välineisiin ja tarvikkeisiin (esim. astiat, kuljetussäiliöt, työvälineet, kertakäyttökäsineet).
- Kun tarkastus kohdistetaan elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuviin koneisiin, laitteisiin tai tarvikkeisiin, suositellaan samalla tarkastettavan niiden kunto ja eheys kohdassa
- Tarkastuskohteessa tarkastus priorisoidaan riskiperusteisesti ensisijaisesti rasvaisten elintarvikkeiden ja/tai korkeissa lämpötiloissa ja/tai pitkään säilytettävien elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuviin materiaaleihin
- Elintarvikkeen suuri tuotantomäärä/markkinajohtajuus on myös materiaalien riskiperusteisen tarkastuksen peruste.

Pakkaus- ja muut elintarvikekontaktimateriaalit tarkastus

Omavalvonnan toteutumista arvioidaan tarkastamalla pistokokein (esimerkiksi 1-3 tuotteesta/tarkastus, toiminnan laajuus ja luonne huomioiden) pakkaus- ja muihin elintarvikekontaktimateriaaleihin liittyvä vaatimustenmukaisuus mukaan lukien kontaktimateriaalien jäljitettävyys.

Pakkaus- ja muut elintarvikekontaktimateriaalit tarkastus

- Toimija **hallitsee** pakkausmateriaalien sekä uusien laitteiden, välineiden ja tarvikkeiden **elintarvikekelpoisuuden ja jäljitettävyyden**.
- Pakkaus- ja elintarvikekontaktimateriaaleja **käytetään oikein** ja ottaen huomioon mahdolliset käytön rajoitukset (esim. että rasvaisille elintarvikkeille, kuumina myytävälle tai säilytettävälle elintarvikkeille käytetään vain tarkoitukseen soveltuvia pakkauskalvoja, -pusseja, -rasioita ja kertakäyttökäsineitä). Alumiinimateriaaleja (esim. kattilat, foliot) ei käytetä happamille elintarvikkeille eikä alumiinisten astioiden kanssa käytetä teräksisiä työvälineitä.
- Jos toimija on havainnut, että lainsäädännön **vaatimukset eivät täyty**, on tämä **ryhtynyt riittäviin korjaaviin toimenpiteisiin**.
- Omavalvonnan riittävyys ja sopivuus sekä tarvittaessa suunnitelma tarkastaan soveltaen ohjeen 1.6 liitettä ”Omavalvonnan riittävyys ja sopivuus”.

Myymälä ja tarjoilupaikka

- Pakkausmateriaalien osalta tarkastus kohdistetaan vain toimipaikan **itse käyttämiin** pakkausmateriaaleihin
- Pakkaustarvikkeissa ja muissa elintarvikekontaktimateriaaleissa on joko elintarvikekelpoisuutta osoittava merkintä ("elintarvikekäyttöön") tai malja-haarukatunnus. Näitä ei kuitenkaan välttämättä vaadita tarvikkeilta, jotka on ilmiselvästi tarkoitettu ruokailukäyttöön. Malja-haarukka -tunnusta tarvikkeissa voi pääsääntöisesti pitää riittävänä osoituksena kelpoisuudesta edellyttäen, että niiden oikeasta käytöstä on varmistuttu, tai

Myymälä ja tarjoilupaikka

- Toimijalla on pakkaus- ja muiden elintarvikekontaktimateriaalien soveltuvuutta osoittavat, jäljitettävissä olevat vaatimustenmukaisuusilmoitukset. Jos pakkaus- ja muut elintarvikekontaktimateriaalit on hankittu tukkukaupan/keskusliikkeen kautta ja tuotteen myyntinimikkeestä käy selville aiottu käyttötarkoitus (esim. grillipussi, leipäpussi, juustokalvo), niin myymälässä ja tarjoilupaikassa ei tarvitse olla tarvikkeen tai materiaalin elintarvikekäyttöä osoittavaa asiakirjaa, vaan riittää, että se on tarvittaessa saatavissa tukkukaupasta/keskusliikkeeltä

Myymälä ja tarjoilupaikka

- Toimijalla on pakkaus- ja muiden elintarvikekontaktimateriaalien oikeaa käyttöä koskeva tieto, joka toteutuu käytännön toiminnassa sekä
- Kontaktimateriaalit ovat jäljitettävissä ts. toimija pystyy osoittamaan, mistä kontaktimateriaalit on hankittu ja arvioimaan pakkausmateriaaleista ajankohdan, jona aikana niitä on käytetty/käytetään elintarvikehuoneistossa.
- Jos toimija itse tuo (sisämarkkinoilta ja/tai kolmansista maista) valmiiksi pakattuja elintarvikkeita: myös elintarvikekontaktimateriaaleille säädettyjen vaatimusten toteutuminen on hallinnassa (esim. maininta hankintasopimuksessa tai tuotespesifikaatiossa).

Muut elintarvikehuoneistot

- Toimijalla on pakkaus- ja muille elintarvikekontaktimateriaaleille jäljitettävissä olevat vaatimustenmukaisuusilmoitukset, jotka eivät ole liian vanhoja (esim. yli kolme vuotta vanhoja).
- Vanhoilta teollisen valmistuksen laitteilta ei vaadita vaatimustenmukaisuusilmoituksia, mutta niiden soveltuvuudesta täytyy muuten olla tieto.
- Tarvikkeissa voi malja-haarukka -tunnusta pitää pääsääntöisesti riittävänä osoituksena kelpoisuudesta edellyttäen, että niiden oikeasta käytöstä on varmistuttu.

Muut elintarvikehuoneistot

- Vaatimustenmukaisuusilmoituksissa on riittävät ja asianmukaiset tiedot, esim. vähintäänkin:
 - Elintarvikekontaktimateriaalin valmistajan, maahantuojaan tai myyjän nimi ja yhteystiedot
 - Kontaktimateriaalin tunnistetiedot (nimi, rakenne)
 - Ilmoituksen antopäivämäärä

Muut elintarvikehuoneistot

- Materiaaleja, tarvikkeita, laitteita ja koneita käytetään niille vaatimustenmukaisuusilmoituksissa mainittujen käyttö-/soveltuvuusohjeiden mukaisesti, esimerkiksi soveltuvat elintarviketyypit, annetut lämpötilarajat (täyttö- ja jälkikäyttötilanteet) ja kosketusajat huomioon ottaen, sekä että kaksoiskäyttöisten lisäaineiden mahdollinen siirtymä elintarvikkeeseen täyttää lisäainesäädösten vaatimukset, sekä
- Kontaktimateriaalit ovat jäljitettävissä ts. toimija pystyy osoittamaan, mistä kontaktimateriaalit on hankittu ja arvioimaan ajankohdan, jona aikana niitä on käytetty/käytetään elintarvikehuoneistossa.
- Jos toimija itse tuo (sisämarkkinoilta ja/tai kolmansista maista) valmiiksi pakattuja elintarvikkeita tai välittää näitä: myös elintarvikekontaktimateriaaleille säädettyjen vaatimusten toteutuminen on hallinnassa (esim. maininta hankintasopimuksessa tai tuotespesifikaatiossa).

Muut elintarvikehuoneistot

- Lainsäädäntö, jonka vaatimukset kontaktimateriaali täyttää (aina vähintään As (EY) 1935/2004) ja lisäksi myös materiaalikohtaiset säädökset, silloin kun niitä on olemassa [esim. muovilla tieto kokonaismigraation raja-arvon alittumisesta; tiedot rajoituksin sallituista aineista (vähintään yksi seuraavista: FCM numero, viitenumero, CAS-no, kemiallinen nimi raja-arvo) sekä vakuutus siitä, että niiden raja-arvot eivät ylity].
- Kontaktimateriaalin käyttöä koskevat rajoitukset kuten elintarviketyypit, joiden käyttöön kontaktimateriaali soveltuu, käyttölämpötilaa ja kosketusaikaa koskevat rajoitukset
- Tiedot kaksoiskäyttöisistä lisäaineista, jos kontaktimateriaali niitä sisältää.

Oivallinen

Toiminta on vaatimusten mukaista.

Toiminta on yllä mainittujen vaatimusten mukaista. Toimijalla on selkeä tieto ja tarvittaessa riittävät asiakirjat materiaalien kelpoisuudesta, ja niitä käytetään oikein.

Kontaktimateriaalit ovat jäljitettävissä ts. toimijalla on luotettava tieto siitä, mistä ne on hankittu ja toimija osaa arvioida millä ajanjaksolla niitä on käytetty.

Muut arviointikriteerit OIVA:ssa

<https://www.ruokavirasto.fi/tietoa-meista/oppaat/ieh/ieh-14/14-pakkaus--ja-elintarvikekontaktimateriaalit/>

Terveystarkastajalta, mikä aiheuttaa keskustelua?

- Suojäkäsineet: elintarvikekelpoiset ja huomioitava myös mahdolliset käytönrajoitukset
- Alumiinifolio ei ole sopiva elintarvikkeiden suojaamiseen teräsastiassa. Materiaalien välille muodostuu sähköpari, jolloin alumiini syöpyy ja päätyy elintarvikkeeseen
- Jos käytetään teollisuuden pakkaamia kypsiä esim. lihoja ja valmistaja lupaa, että tuotteen voi kuumentaa pakkauksessaan, valmistajan antamaa ohjetta tulee noudattaa. Yleensä +90 astetta, huom. ei 100°C.
- Materiaalien pakkausmerkinnät kannattaa aina lukea, myös pieni pränni.
- Ei vanhoja elintarvikepakkauksia (dynot, rahkaämpärit, jne.) uusiokäyttöön, jos niistä ei ole saatu sellaista vaatimustenmukaisuusilmoitusta, joka osoittaa, että ne soveltuvat toistuvaan käyttöön.

Ajatuksia aiheesta?

Lähteitä

Ruokaviraston ohjeet

[Pakkaukset ja kontaktimateriaalit - Ruokavirasto](#)

[Kontaktimateriaalien käyttö - Ruokavirasto](#)

[Kontaktimateriaalien myynti ja pakkausmerkinnät - Ruokavirasto](#)

Omavalvonnasta

[Elintarviketoimijan omavalvonta - Ruokavirasto](#)

Kiitos!

ProAgria